

## 1. UVOD

Nasilje i nedolično ponašanje na sportskim manifestacijama je sa sociološkog aspekta najistraživaniji i najopisivaniji nasilnički fenomen. Kako je sportska publika sve masovnija, u okviru nje se formiraju grupe koje se više od drugih interesuju, organizuju i pripremaju za pružanje podrške svom klubu putem navijanja. Na sportskim susretima često dolazi do nereda u kojima je praktično nemoguće kontrolisati ili kanalisati ponašanja navijača i navijačkih grupa, usljed čega takve grupe predstavljaju i stalnu opasnost, ne samo za vlast države, već i za bezbjednost zajednice.

Hipoteza koja se zastupa u radu jeste da nasilje navijača, kao samo jedan od pojavnih oblika sveprisutnijeg nasilja ne predstavlja podjednako veliku opasnost za društvenu zajednicu kao neki drugi oblici nasilja, ali sve češći primjeri sa smrtnim posljedicama, velikim brojem povrijeđenih i materijalnom štetom, kao i istorijski kontinuitet ove pojave, predstavljaju sveprisutniji bezbjednosni problem. Navijačko nasilje je samo vidljivi i upečatljiviji dio nasilja koje samo po sebi predstavlja izuzetno složen i specifičan bezbjednosni problem. Složenost se ogleda u različitim osnovama, uzrocima i povodima nastanka i ispoljavanja nasilja, pojedinačnog i grupnog ponašanja, u njihovom neodvojivom međusobnom uticaju i u različitim tumačenjima biološkom, psihološkom, sociološkom i kriminološkom.

Navijanje i pripadnost navijačkim grupama postaju i moderan način ponašanja, uglavnom mlađih osoba, koje u grupi imaju snažan osjećaj pripadnosti i identifikacije sa grupom, neposredno učestvujući u sportskom događaju, pretvarajući navijanje u spektakl ili ritual, ali često i prenoseći nasilje iz društvenog okruženja ili generišući nasilje i nedolično ponašanje u samom sportskom okruženju. Takvo ponašanje se sve češće vezuje za fudbalske navijače, ali treba istaći da je ono prisutno i na drugim sportskim priredbama, poput košarkaških, rukometnih i hokejaških utakmica, pri čemu je često riječ o istim navijačima, odnosno navijačkim grupama.

Nasilje sportske publike je posljednje dvije decenije doživjelo eskalaciju, što je sasvim u skladu sa svjetskim trendovima. Upravo to nam je bila vodilja za izbor ove teme, ona je aktuelna i sveprisutna, pa samim tim i veoma važna za istraživanje i teorijsku analizu. Kao najvažniji uzroci koji su, u periodu od osamdesetih i devedesetih godina dvadesetog vijeka do danas, na našim prostorima doveli do pojave i eskalacije nasilja, odnosno huliganizma, su mnogobrojni i oni će biti obrađeni sistematično, teorijski i kroz primjere.

Diplomski rad se sastoji od četiri dijela koja sistematski obrađuju ovu temu sa različitih aspekata. Prvi dio obrađuje aspekte nasilja uz definisanje osnovnih pojmova, sa uzrocima koji dovode do nedoličnog ponašanja na sportskim manifestacijama. Drugi dio rada se odnosi na obezbjeđenje sportskih manifestacija i standarde koji važe u toj oblasti, dok treći obrađuje mjere za sprečavanje nasilja na sportskim manifestacijama. Četvrti dio rada je vezan za kaznene odredbe koje se primjenjuju protiv nasilnika na sportskim terenima i to komparativnim prikazom kroz zakonske odredbe Republike Srpske, Srbije, Hrvatske i Crne Gore.